

PERUSTUSLAKIVALIOKUNNAN LAUSUNTO 39/1997 vp

Hallituksen esitys Suomen ja Länsi-Euroopan unionin välisen turvallisuussopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Ulkoasiainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Ulkoasiainvaliokunta on kirjeellään 2 päivältä joulukuuta 1997 pyytänyt perustuslakivaliokunnan lausunnon hallituksen esityksestä 179/1997 vp Suomen ja Länsi-Euroopan unionin välisen turvallisuussopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- linjanjohtaja Antti Sierla ja lähetystöneuvos Jaakko Halttunen, ulkoasiainministeriö
- professori Kaarlo Tuori.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä eduskunnan hyväksyttäväksi ehdotettu Suomen ja Länsi-Euroopan unionin välinen turvallisuussopimus koskee sopimuspuolten toisilleen luovuttamien tietojen ja materiaalin suojaamista. Kysymyksessä on tietoturvallisuutta koskeva WEU:n standardisopimus, jossa sopimuspuolet sitoutuvat suojelemaan ja turvaamaan toisiltaan saamansa tiedot ja materiaalin sekä säilyttämään asiakirjan antajan, luovuttajan tai laatijan asettamat salaisuusastemerkin-

nät. Sopimus tulee voimaan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä sen kuukauden jälkeen, kun molemmat sopimuspuolet ovat ilmoittaneet toisilleen, että valtiosisäiset vaatimukset sopimuksen voimaantulolle ovat täyttyneet.

Esitykseen sisältyy lakiehdotus sopimuksen eräiden lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten hyväksymisestä. Laki on tarkoitettu tule-

maan voimaan samanaikaisesti sopimuksen kanssa.

Esityksen perusteluissa viitataan hallitusmuodon 10 §:n 2 momenttiin ja todetaan sopimuksen sisältävän poikkeuksen Suomen julkisuuslain-säädännöstä. Sopimuksen mukaan WEU:n turvallisuustoimistolla on oikeus arvioida suoje-lu-toimenpiteiden tehokkuutta Suomeen välitetyjen tietojen osalta. Tätä mahdollisuutta ei pidetä esityksessä sellaisena ulkomaisen suorittamana valvontatoimena Suomen alueella, joka sisältäisi perustuslain kanssa ristiriidassa olevaa julkisen vallan käyttöä. Asian katsotaan kuitenkin kuuluvan lainsäädännön alaan. Arkistolain säännök-sistä katsotaan poikkeavan sen järjestelyn, että WEU:n salaisuusastemerkinnällä varustetut asiakirjat tulee säilyttää tätä varten perustettavis-sa arkistoissa ja että niitä ei saa luovuttaa ilman WEU:n tai asiakirjan laatijan suostumusta.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Sopimukseen, etenkin sen salassapitoa koskevaan 1 artiklaan sisältyy määräyksiä, jotka ovat ristiriidassa Suomen julkisuuslainsäädännön kanssa. Sopimus vaatii tästä syystä eduskunnan hyväksymisen.

Hallitusmuodon 10 §:n 2 momentissa säädetään muun muassa: ”Viranomaisen hallussa olevat asiakirjat ja muut tallenteet ovat julkisia, jollei niiden julkisuutta ole välttämättömien syiden vuoksi lailla erikseen rajoitettu.” Sopimuksen tarkoituksena on mahdollistaa Suomen yhteistyö WEU:n kanssa sen tarkkailijajäsenenä. Julkisuusperiaatteen rajoittamista sopimuksen ja voimaansaattamislain 2 §:n mukaisesti voidaan pitää välttämättömänä sanotun tarkoituksen kannalta. Salassapitointressi vastaa myös niitä perusteita, jotka mainitaan yleisten asiakirjain julkisuudesta annetun lain 9 §:ssä. Valiokunta katsoo, että voimaansaattamislakiehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä.

Sopimuksen 5 artiklan 5 kohdan nojalla WEU:n turvallisuustoimistolla on oikeus suorittaa Suomeen välitettyjen, WEU:n salassa pidettävien tietojen suojelutoimenpiteiden tehokkuuden arviointi. Tähän oikeuteen ei sopimuksen mukaan sisälly sellaista valvonta- tai tarkastus oikeutta, jota pitäisi luonnehtia julkisen vallan käyttämiseksi Suomessa ja joka siksi olisi merkityksellinen hallitusmuodon 1, 2 ja 84 §:n kannal-

ta. Kyseinen sopimuskohta ei vaikuta voimaansaattamislakiehdotuksen käsittelyjärjestykseen.

Sopimuksen 3 artikla koskee henkilöiden turvatarkastuksia. Asia liittyy kansallisessa lainsäädännössä ns. luotettavuuslausuntojen antamiseen. Valiokunta ei ole pitänyt niiden antamista sinänsä ongelmallisena valtiosäännön kannalta (PeVL 8/1995 vp ja 29/1997 vp). Luotettavuuslausuntojen käyttäminen sopimuksen mukaisissa tarkoituksissa mahtuu niihin tarkoituksiin, joita varten asianomaiset henkilörekisterit on perustettu.

Valiokunta on kiinnittänyt huomiota sopimuksen 4 artiklan sanonnan väljyyteen. Asiatyöiden takia on kuitenkin selvää, että ”turvallisuus” tässä kohdassa kuten koko sopimuksen nimessäkin viittaa sellaisiin turvallisuuskysymyksiin, jotka johtuvat salassa pidettävien tietojen ja materiaalin vaihtamisesta ja niiden tällaisen luonteen säilyttämisestä.

Lausunto

Edellä esitetyn perusteella perustuslakivaliokunta esittää kunnioittavasti,

että sopimukseen on eduskunnan suostumus tarpeen ja

että lakiehdotus voidaan käsitellä valtioväijärjestyksen 66 §:ssä säädettyssä järjestyksessä.

Helsingissä 10 päivänä joulukuuta 1997

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Ville Itälä /kok
vpj. Johannes Koskinen /sd
jäsen. Esko Helle /vas
Marjut Kaarilahti /kok
Juha Korkea-osa /kesk
Valto Koski /sd
Heikki Koskinen /kok
Jorma Kukkonen /sd

Osmo Kurola /kok
Johannes Leppänen /kesk
Jukka Mikkola /sd
Paavo Nikula /vihr
Riitta Prusti /sd
Veijo Puhjo /va-r
Maija-Liisa Veteläinen /kesk
vjäs. Jouko Jääskeläinen /skl.